

LOV OM
ARBEIDSMILJØ,
ARBEIDSTID OG
STILLINGSVERN MV.
(arbeidsmiljøloven)

11. UTGAVE

*Med kommentarer av
Børre Pettersen og Atle Sønsteli Johansen*

 GYLDENDAL

VS

Øystein Stette

Opplæringslova
og forskrifter

Med forarbeider og tolkninger
2021–2022


FAGBOKFORLAGET

Øystein Stette (red.)

Ny opplæringslov
2024

Med forarbeider og lovspeil


FAGBOKFORLAGET

Opplæringsloven § 9 A

- Rettigheter for elever
- Plikter for de ansatte og skolen

Arbeidsmiljøloven

- Rettigheter og plikter for ansatte
- Rettigheter og plikter for arbeidsgivere





FORHOLDET MELLOM DE ULIKE LOVENE



- Rektor har både et arbeidsgiveransvar og ansvar for å påse at elevene har et trygt og godt psykososialt skolemiljø.
- For ansatte skal saker om skolemiljø håndteres i tråd med arbeidsmiljøloven. For elevene skal slike saker håndteres etter opplæringsloven.
- I tillegg må saksbehandlingen være i tråd med blant annet barnekonvensjonen, Grunnloven, straffeloven, offentlighetsloven, forvaltningsloven og personopplysningsloven.



FORHOLDET MELLOM DE ULIKE LOVENE




- Utgangspunktet er at alle lover har samme rang. Ved motstrid mellom lover gjelder:
 - Lex superior – Lex posterior – Lex specialis
- Er det motstrid mellom arbeidsmiljøloven og opplæringsloven?
 - Lovene ivaretar ulike interesser og regulerer ulike forhold
 - Retten til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø står like sterkt som retten til et trygt og godt skolemiljø

Sondringen mellom en elevsak og en personalsak - hold adskilt.

Reaksjoner mot arbeidstaker reguleres av arbeidsgivers styringsrett og arbeidsmiljøloven.

Alle arbeidsrettslige sanksjoner må ha saklig grunn og bygge på et korrekt faktum.



**Kapittel 4.
Krav til
arbeidsmiljøet**



ARBEIDSRETT VS. ELEVRETT



Arbeidsrettslige konsekvenser I

Forholdsmessighetsprinsippet innebærer at **enhver arbeidsrettslig reaksjon skal stå i et rimelig forhold til den ansattes handlinger.**

Avhengig av den aktuelle krenkelsen kan reaksjonen være:

- Ingen reaksjon
- Møte, veiledning
- Irettesettelse eller advarsel
- Bevegelsesbegrensninger
- Oppsigelse
- Avskjed

Arbeidsrettslige konsekvenser II

Anklager om krenkelser fra en lærer overfor en elev;
Undersøkelsene av de faktiske forhold er avgjørende

§ 15-7

Lovlig fysisk kontakt mellom lærer og elev?

Ny opplæringslov:
_Regler for bruk av fysisk
inngripen

Profesjonsskjønnet

Metodefrihet

Forholdsmessighetsprinsippet: straff-handling



Arbeidsrettslige konsekvenser II

Eksempler fra rettspraksis:

LB-2009-61879

Lærer ble avskjediget på grunn av vold og tvang mot 20 år gammel psykisk utviklingshemmet elev.

LB-2010-30904

En lærer brukte urettmessig noe fysisk makt overfor en elev.

LF-2016-105138

Oppsigelse av lærer i barneskolen.

LF-2018-84021

Rettslige utgangspunkter hva gjelder kravene til arbeidsgivers saksbehandling i saker der oppsigelsen eller avskjeden er begrunnet i alvorlige forhold:

God saksbehandling ofte avgjørende.



Arbeidsrettslige konsekvenser II

LE-2021-95617

Saken gjaldt spørsmålet om sakligheten av oppsigelse i arbeidsforholdet begrunnet i lærerens behandling av elevene.

LE-2022-57546

Saken gjaldt spørsmålet om sakligheten av oppsigelse i arbeidsforholdet begrunnet i lærerens arbeidsutførelse og behandling av elevene.

LE-2022-27546

Oppsigelse pga elevklager.

HR-2022-02049

Forholdet mellom reglene om midlertidig ansettelse i arbeidsmiljøloven og opplæringslova, og Norges forpliktelser etter EU-direktivet om midlertidige ansettelser.



FORSVARLIG ARBEIDSMILJØ



ARBEIDSMILJØLOVEN § 1-1



a) å sikre et arbeidsmiljø som gir grunnlag for en **helsefremmende** og meningsfylt arbeidssituasjon, som gir **full trygghet mot fysiske og psykiske skadevirkninger**, og med en velferdsmessig standard som til enhver tid er i samsvar med den teknologiske og sosiale utviklingen i samfunnet

ARBEIDSMILJØLOVEN § 4-1(1)



Arbeidsmiljøet i virksomheten skal være **fullt forsvarlig ut fra en enkeltvis og samlet vurdering av faktorer i arbeidsmiljøet som kan innvirke på arbeidstakernes fysiske og psykiske helse og velferd.**

Standarden for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø skal til enhver tid utvikles og forbedres i samsvar med utviklingen i samfunnet

ARBEIDSMILJØLOVEN § 4-3 (4)



Arbeidstaker skal, så langt det er mulig, **beskyttes mot vold, trusler og uheldige belastninger** som følge av kontakt med andre





FORSKRIFT OM UTFØRELSE AV ARBEID KAPITTEL 23A:



ARBEID SOM KAN MEDFØRE FARE FOR Å BLI
UTSATT FOR VOLD OG TRUSSEL OM VOLD



Basert på Arbeidsmiljøloven
og utdypes av arbeidstilsynet.





FORSKRIFT OM UTFØRELSE AV ARBEID KAPITTEL 23A:



- Virksomheten skal kartlegge hvilken risiko det er for at arbeidstakeren kan bli utsatt for vold eller trusler. I denne risikovurderingen skal det blant annet tas hensyn til hvor, når og i hvilke situasjoner arbeidstakere kan bli utsatt for vold og trusler, alenearbeid, bemanning, kompetanse, effekten av iverksatte og forebyggende tiltak med mer.
- Arbeidstakerne skal få nødvendig opplæring i forebygging og håndtering av vold- og trusselsituasjoner.
- Arbeidsgiver skal sørge for at arbeidstakerne og deres representanter gis nødvendig informasjon om vold og trussel om vold, og hvilke rutiner som er iverksatt for å forebygge, håndtere og følge opp vold- og trusselsituasjoner.





En ny undersøkelse viser en **drastisk økning i omfanget av vold og trusler mot lærere i grunnskolen. Nå inviterer kunnskapsministeren til krisemøte om situasjonen.**

I 2018 oppga hver tredje lærer i grunnskolen at de hadde opplevd å bli truet eller trakassert en eller flere ganger siste 12 måneder.

Nå har denne andelen økt til nesten tre av fire.

Andelen lærere som har blitt utsatt for fysisk skade eller vold har økt fra hver fjerde lærer i 2018, til nærmere halvparten.



Tre viktige tiltak

1. Det ene er å styrke laget rundt læreren og eleven.
2. Det andre handler om sikre kontaktlærere bedre tid til å gjøre jobben sin og kunne følge opp alle elever.
3. Få en helt annen systematikk og forpliktelse i arbeidet mot vold og trusler i skolen. Det handler blant annet om risikovurderinger og tiltak for å forebygge, håndtere og bearbeide vold- og trusselhendelser.